

Для отримання найбільш значущої і точної картини сильних і слабких сторін учня застосовують також оцінювання із використанням як формальних так і неформальних методів оцінювання. Формальні тести ставлять за мету порівняти учнів із групою норми. Техніки неформального оцінювання спрямовані на дослідження умінь, навичок, знань учнів з конкретного предмета; на виявлення сильних та слабких сторін окремих учнів без врахування вікової норми [2, с. 117-120].

Що ж стосується безбального оцінювання в інклюзивній освіті, то для вчителя середніх та старших класів не розроблено відповідних методичних рекомендацій. На сьогоднішній день у нашій державі особливості безбального оцінювання дітей з особливими освітніми потребами прийняті і впроваджуються лише у початкових класах.

Чому на початку навчання не бажано вдаватися до оцінки навчальної діяльності школяра у балах? Така оцінка може стимулювати соціальну мотивацію, однак недостатня сформованість пізнавальних процесів, мовлення, саморегуляції, впливає на рівень засвоєння знань, які учитель змушений оцінювати низькими балами. З часом стимулююча функція оцінки згасає, більше того, перетворюється на чинник, який спричиняє тривожність, страх отримати низькі бали, невпевненість у собі. Таким чином оцінка гальмує розвиток навчальної діяльності [3, с. 19].

Учень, має розглядати оцінку як показник рівня його знань і вмінь, розуміти, що оцінюються його конкретні дії. Треба застосовувати прийоми оцінювання, які, з одного боку, дають можливість зафіксувати індивідуальне досягнення кожної дитини, а з іншого – не провокують учителя порівнювати успіхи дітей між собою. У такому порівнянні діти з особливостями психофізичного розвитку будуть найменш успішними. Ось чому, оцінюючи знання, уміння й навички учня, не слід вдаватися до заміників балів: «зірочок», «білочок», «черепашок» тощо. Недопустимо вивішувати у класі «Екран успішності», у якому порівнюються досягнення учнів між собою. Замінники балів не мають бути причиною заохочення або покарання дитини з боку вчителя та батьків. Для дитини з особливими освітніми потребами вагомніше, ніж для однопітця з типовим розвитком, коли учитель помічає і заохочує навіть незначні успіхи, таким чином розвиває у неї віру у власні сили та можливості [1, с. 36].

Можливо, найбільш важливим видом оцінювання для вчителя є оцінювання портфолію, що є добіркою робіт учня, які дають цілісний погляд на сильні та слабкі сторони учня. Створення такої добірки має залучати учня до вибору матеріалів, критеріїв підбору, критеріїв для визначення досягнень та підтвердження саморефлексивності учня [5, с. 11].

Якщо контроль і перевірка побудовані правильно, то вони допоможуть вчителю розв'язати такі завдання: визначити стан реалізації завдань навчання, виховання та розвитку вміщених в індивідуальній навчальній програмі; своєчасно виявляти прогалини у знаннях і вміннях учнів; вдаватися до повторення й систематизації матеріалу; визначити рівень готовності до засвоєння нового матеріалу; формувати вміння відповідально й зосереджено працювати, користуватися прийомами самоперевірки та самоконтролю; стимулювати відповідальність учнів; слідувати за динамікою розвитку пізнавальних процесів, емоційно-вольової сфери, мовленнєвої діяльності; визначити динаміку розвитку соціальних умінь [2, с. 97]. Зважаючи на вагомість та специфіку процесу оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими потребами необхідно надалі переглядати та удосконалювати саму систему та завдання оцінювання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навч. курс та наук.-метод. посіб. / Т. В. Сак. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. – 168 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
2. Основи інклюзивної освіти. Навчально-методичний посібник / за заг. ред. Колупасової А.А. – К: «А. С. К.», 2012. – 308 с.
3. Критерії оцінювання досягнень учнів початкових класів з особливими освітніми потребами, які навчаються у загальноосвітніх школах в умовах інклюзії. Довідник науково-дослідницької лабораторії інклюзивної освіти / Упорядники: Савчук Л.О., Юхимець І.В., Яценюк Л.І. – Рівне: РОІППО, 2012. – 330 с.
4. Джуді Лупарт. Поточний контроль та оцінка навчальної діяльності в інклюзивному класі // Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навч. курс та наук.-метод. посіб. / Т.В. Сак. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. – 168 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
5. Індивідуальне оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі: навч. курс та наук.-метод. посіб. / Т.В. Сак. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2011. – 168 с. – (Серія «Інклюзивна освіта»).

Карабин М.

Науковий керівник – проф. Алексієвець Л. М.

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ МИХАЙЛА БРАЙЧЕВСЬКОГО В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Із проголошенням незалежності, Україна зіткнулася із труднощами, що стосуються не лише економічних, соціальних, політичних аспектів, а й проблем ідеологічного, культурного, світоглядного характеру. Переоцінки та детального перегляду потребує висвітлення окремих сторінок історії України, звільнення історичної науки від ідеологічних перекручувань та хибних трактувань історичних фактів.

Одним із перших, хто відкрито почав виступати проти догматичного трактування історії з позицій радянської ідеології був Михайло Юліанович Брайчевський - історик, археолог, доктор історичних наук, лауреат премії фонду Антоновичів, заслужений діяч науки і техніки України, почесний професор Національного університету «Києво-Могилянська академія», голова осередку Українського історичного товариства ім. М. Грушевського в Києві, дійсний член Вільної Української Академії Наук у США.

Актуальність теми додає і те, що в українській науці професор д-р Михайло Юліанович Брайчевський займає винятково важливе місце як провідний археолог, історик, історіософ і видатний будівничий української національної культури. Він належав до тих нечисленних істориків, що не відмовилися від своїх поглядів в період радянського терору, за якого планово знищувались основи української національної культури, фальсифікувалась і русифікувалась українська історія та переслідувались її дослідники.

Колосальні напрацювання Михайла Брайчевського в різних галузях науки та культури ще не оцінені по достоїнству. Як слушно зауважує Юрій Кухарчук, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інституту археології НАН України: «Не отримав належної оцінки і його вагомий інтелектуальний внесок у останній етап національно-визвольних змагань: державні нагороди, які так щедро роздавалися до 10-річчя незалежності України, обминули того, хто своїм знанням історичного досвіду допомагав виборювати цю незалежність, хто пророче визначав ключові напрями державного будівництва, застерігаючи від помилок минулого. Для нього ніколи не було питанням, що таке «національна ідея», «спрацює» вона в Україні, чи «не спрацює». Своєю щоденною подвижницькою працею Михайло Брайчевський просто втілював її в життя, правдивим висвітленням історії України закладаючи підвалини її майбутнього. Він випромінював знання і щедро ділився ними, прокладаючи місток історичної пам'яті від минулого до сьогодення» [14, с.11].

Мета даної статті полягає у визначенні ролі постаті Михайла Брайчевського в контексті розвитку української держави, формуванні цілісного образу історика-патріота на зламі двох епох, людини з феноменальними здібностями та непересічним талантом.

При дослідженні вказаної проблеми можемо виділити наступні завдання: дослідити наукову спадщину Михайла Брайчевського в контексті розвитку української держави та формуванні громадянського суспільства; проаналізувати вплив ідей видатного історика на розвиток історичної науки в Україні.

Михайло Юліанович Брайчевський, корінний киянин, народився 6 вересня 1924 р. Батько – Юліан Карлович – належав до української шляхти католицького віросповідання, все життя працював бухгалтером. Мати – Віра Архипівна – присвятила себе домашньому господарству, завдяки чому Михайло Юліанович, за його власними словами, «зміг вести творче існування і досягти тих наслідків, які мали місце реально» [13, с.6].

З 1959 по 1968 р. Брайчевський працював в Інституті історії, брав участь у створенні низки фундаментальних колективних досліджень – «Історія українського мистецтва» (1962), «Історія вітчизняної математики» (1966), «Історія селянства Української РСР» (1967), «Історія Української РСР» (1969), писав численні статті до енциклопедій. Його монографії «Коли і як виник Київ» (1963), «Біла джерел слов'янської державності» (1964), «Походження Русі» (1968) є зразком синтезу різних джерел (історичних, археологічних, етнографічних, антропологічних, лінгвістичних тощо) [1, с. 8-9].

У 1966 р. Брайчевський написав статтю «Приєднання чи возз'єднання?», де «розгромив» створені партійними ідеологами наскрізь фальшиві «Тези до 300-річчя возз'єднання України з Росією». Стаття, що спочатку поширювалася «самвидавом», у 1972 р. вийшла друком у Канаді. За це, а також за підпис під листом проти репресій до керівництва СРСР («Лист 139-ти») у 1968 р. ученого було звільнено з роботи [11, с.367].

Тривалий час вченого не друкують, забороняють посилатися на його твори, його не пускають на наукові конференції, не дають працювати за фахом. У це десятиліття «наукового остракізму» Брайчевський продовжував писати «в шухляду», створив низку монографічних досліджень, частину з яких не опубліковано й досі.

Відводячи одне з чільних місць у державній політиці України мовному питанню, історик наголошував, що саме мова завадила панівній нації здійснити в радянські часи політику повної денаціоналізації і омріяного «злиття» націй. «Киньмо гратися у піжмурки і теревенити про мовні права некорінних народів, – пише він у відповідь на закиди Росії, що, прикриваючись демагогією про «захист некорінних мов» розгорнула шалену кампанію проти державної мови в Україні. – Йдеться не про захист чийхось рідних мов, а про брутальне нав'язування однієї з некорінних... намагання російських шовіністів зберегти за російською мовою становище офіційної мови в рамках колишнього СРСР – за рахунок натуральних прав усіх інших мов» (стаття «Нація і держава», 1993 р.) [14, с.12].

Розвінчував Михайло Брайчевський і широко розтиражовану в радянській історіографії ідею «возз'єднання» Гетьманщини із Московським царством у 1654 році: «В січні 1654 р. Українська держава добровільно визнала протекторат Московської держави і ввійшла до її складу на умовах точно визначеної договором автономії. Це був акт приєднання Української держави до Російської».

«В 1667 р. царський уряд зрадив угоду, досягнуту за тринадцять літ до того у Переяславі, і уклав з Річчю Посполитою договір про територіальний поділ України між Польсько-Литовською і Російською державами, внаслідок якого Лівобережна Україна розглядалася царським урядом як завойовані (чи відвойовані) землі. Отже, це був акт загарбання лівобережних земель України російським царизмом, вияв колоніальних тенденцій, притаманних йому протягом всього його існування» [7, с.119].

Даючи характеристику змісту відносин між Україною і Росією в післяпереяславський період, М. Брайчевський наголошує: «... думати, що «возз'єднання» з Росією забезпечило благотворний вплив прогресивної російської культури, яка розвивалася, на українську культуру», можна лише з гіркою іронією. Бо російська культура в XVII–XVIII століттях знаходилася у жалюгідному стані і стояла набагато нижче від української. Вона не тільки не могла здійснювати «благотворний вплив» на українську культуру, але навпаки, сама розвивалася під благотворним впливом останньої» [5, с. 176].

Особливе значення надавав вчений і питанню виховання молоді. Професор М. Брайчевський одним із перших став викладати в стінах відновленої Києво-Могилянської академії за власним підручником «Конспект історії України» (1992) [5], у якому виклав свою концепцію історії українського народу, не перевантажену ідеологічними міфами та комплексами меншовартості.

Відповідно до цієї концепції, український народ – не тільки не позбавлений історичних традицій державотворення (як твердила імперська історіографія), а й має значно глибші корені у тому процесі, ніж будь-який інший етнос Східної Європи.

Найважливішими ланками цього державотворчого поступу були Антське царство – політичне об'єднання слов'янських племен (VI–VII ст.); держава Данила Галицького, що утворилася після татаро-монгольської навали на значному обширі від Волині до Середньої Наддніпрянщини і проіснувала до 60-х років XIV ст.; Київське велике князівство, що до 70-х років XV ст. було втіленням негнучої тяги нашого народу до державності; нарешті, козацька республіка Запорозька Січ – унікальна для середньовіччя політична організація з послідовно демократичним устроєм (кінець XV – друга пол. XVIII ст.). Цей перманентний державотворчий процес в Україні-Русі на кілька століть порушила лише Переяславська угода, яка перетворила Україну у безправний придаток Російської імперії [11, с.545].

Отже, науковий доробок Михайла Юліановича Брайчевського являє великий інтерес для дослідження, особливої уваги заслуговують праці в галузі історії, де не лише переосмислюються та інтерпретуються, історичні явища, факти, події а й подається детальний аналіз державотворчих процесів історичної минувшини та сьогодення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бай Н. Наука, культура і патріотизм в одній іпостасі. Відкриваючи світ Михайла Брайчевського. Подарунок до дня народження / Ніна Бай // Українське слово. – 2009. – № 39. – С. 8–9.
2. Бодак О. Літературно-мистецька спадщина М.Ю. Брайчевського як інформаційне джерело українці інституту рукопису НБВ / Ольга Бодак // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського / НАН України; Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського, Асоціація б-к України; Ред. О.С. Онищенко. – К., 2006. – Вип. – С. 254–259.
3. Брайчевський М.Ю. Біля джерел слов'янської державності: (Соц.-екон. розвиток черняхівських племен) / М.Ю. Брайчевський. – К.: Наук. думка, 1964. – 356 с.
4. Брайчевський М.Ю. Державній мові – державну підтримку. Відкритий лист Президенту України Леоніду Кучмі // Столиця. – 2000. – 8 квітня. – № 39 (244).
5. Брайчевський М. Конспект історії України / М.Ю. Брайчевський. – К.: Вид. поліграфічний центр “Знання, 1993. – 208 с.
6. Брайчевський М.Ю. Літопис Аскольда [Про одного з фундаторів та першого хрестителя Київської Русі] / М.Ю. Брайчевський. – К.: Укр. центр духовної культури, 2001. – 128 с.
7. Брайчевський М.Ю. Нація і держава / М.Ю. Брайчевський // Київ. – 1993. – № 3. – С. 121.
8. Брайчевський М.Ю. Перспективи української державності / М. Брайчевський // Розбудова держави. – 1992. – № 1. – С. 52–54.
9. Брайчевський М.Ю. Походження Русі / М. Брайчевський. – К.: Наук. думка, 1968. – 224 с.
10. Брайчевський М.Ю. Скарби знайдені і незнайдені / Брайчевський М.Ю. – К.: Наук. думка, 1992. – 84 с.
11. Брайчевський М.Ю. Твори. Т. 1: Суспільно-політичні рухи в Київській Русі. Історична думка Київської Русі / М.Ю. Брайчевський; упоряд. Ю.В. Кухарчук. – К.: Видавництво ім. Олени Теліги, 2004. – 720 с.
12. Брайчевський М.Ю. Утвердження християнства на Русі / М.Брайчевський; АН УРСР; Ін-т археології; за ред. М.В. Попович. – К.: Наук. думка, 1998. – 261 с.
13. Іванко А. З когорти шістдесятників М.Ю. Брайчевський (1924–2001) А. Іванко // Історія України. – 2004. – № 48. – С. 4–8.
14. Кухарчук Ю.В. Учений, громадянин, особистість / Ю.В. Кухарчук // Наукові записки На УКМА. – 2002. – Т. 20. – Історичні зошити. – Ч. 1. – С. 10–14.
15. Наливайченко С. Хозарія і Русь в історичній концепції Михайла Брайчевського / С. Наливайченко // Українознавство. – 2010. – № 3. – С. 69–72.

Гравченко О.

Науковий керівник – Удич З. І.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ У М. ТЕРНОПІЛЬ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

*Інклюзивна освіта – перспектива нова.
Хоч різні можливості – рівні права!
Кожна дитина – це цілий світ,
Освіта, повага і рівність для всіх!*

Розвиток сучасного суспільства України і процеси інтеграції в європейську спільноту гостро ставлять питання забезпечення соціального захисту громадян країни, і особливо тих, хто потребує її найбільше, зокрема – це діти з особливими освітніми потребами. Тобто діти сліпі та із зниженим зором, глухі та із зниженим слухом, з тяжкими порушеннями мовлення, із затримкою психічного розвитку, з порушеннями